

Jure Brkan

PROGLAŠEN ZAKONIK KANONÁ ISTOČNIH CRKAVA

Na podne, 7. listopada 1990. god. za vrijeme uobičajnoga Anđeoskog pozdrava, papa Ivan Pavao II. izjavio je da je radostan što će na blagdan Sv. Luke, evanđeliste, 18. listopada 1990. god. službeno proglasiti "Codex canonum Ecclesiarum Orientalium", te da će 25. listopada t.g. Zakonik biti svečano predstavljen Biskupskoj Sinodi koja zasjeda u Rimu, na općoj skupštini. To što je najavljeno i ostvareno je za vrijeme kratke, ali svečane ceremonije u četvrtak 18. listopada 1990. u konzistorijalnoj dvorani u Vatikangradu.

Činom svečanog proglašenja priveden je kraju ogromni rad Papinske komisije za reviziju Kodeksa kanonskog prava Istočnih Crkava. Naime, može se reći da se radi na tom velebnom djelu tamo od 6. siječnja 1862., tj. otkako je osnovana Kongregacija za širenje vjere "pro negotiis ritus orientalis". Na I. vatikanskom saboru o tome je bilo govora, ali je rad sabora prekinut. Godine 1929, papa Pio XI. osnovao je Komisiju kardinala radi pripreme kodifikacije istočne Crkve. Nakon toga komisija je obavila ogroman posao da bi tek 18. listopada 1990. dobili prvi Zakonik kanona Istočnih Crkava (dalje ZKIC) (usp. Apostolska konstitucija Ivana Pavla II, od 18. X. 1990, koja počinje riječima "Saeri Canones", AAS, LXXXII / (18. X. 1990) br. 11, str. 1033-1044, vidi *Perfatio, Ibid.*, str. 1047-1060; M. BROGI, *Codificazione del Diritto comune delle Chiese Orientali Cattoliche*, posebni otisak iz: *Monografias de Derecho Canonico*, 26, Salamanca, 1988, str. 7-30). Žužek I., *Presentazione del "Codex canonum Ecclesiarum Orientalium"*, u *Monitor Ecclesiasticus* CXV/1990, 4, str. 591-612.

Dok je papa Ivan Pavao II, svečano proglašavao odnosno potpisivao ZKIC bijahu u Konzistorijalnoj dvorani prisutni mnogi uzvanici, između kojih: Emilio Eid, vicepredsjednik i o. Ivan Žužek, tajnik papinske komisije za reviziju kanonskoga prava Istočnih Crkava (usp. *L'Osservatore Romano*, CXXX, br. 241 / 39.579, 19.X.1990, str. 1).

Istočne Crkve *sui iuris* vrlo su brojne (ima ih 21, a broje oko 15.000.000 članova). Tu su Crkve četiriju tradicija: Aleksandrijska, Armenska, Kaldijska i Carigradska. Dok je Latinska Crkva dobila svoj prvi Zakonik 1917, i drugi 1983, dotle Istočne Crkve *sui iuris*, tj. one Istočne Crkve koje su u punom zajedništvu s Rimom dobile su svoj prvi Zakonik 11. listopada 1990. objavljen u AAS, LXXXII (18.10.1990) br. 11, str. 1033-1364.

Zakon kanonâ Istočne crkve stupa na snagu 1. listopada 1991. godine. Tako *Katolička Crkva ima dva Zakonika*: jedan za Latinsku Crkvu, a drugi za Istočne Crkve. Tako ta dva Zakonika za jednu te istu Crkvu katoličku koju ujedinjuje jedan Duh danas diše dvama plućima Istoka i Zapada i jednim srcem sakupljena u jednom Duhu te žari kao ona koja ima dvije različite klijetke u Kristovoj Ljubavi (usp. AAS, *Ibid.*, str. 1037).

Zakonik kanonskog prava latinske Crkve vrijedi samo za Latinsku Crkvu (kan 1), a ZKIC kaže da se svi kanoni toga Zakonika odnose samo na katolike Istočnih Crkava, osim ako se drukčije ne određuje što se tiče odnosa sa Latinskom crkvom (kan 1). Dakle, tu se spominje da se *odnosi između latinske Crkve i Istočnih Crkava trebaju izričito odrediti*. To je veoma važno zapaziti. Naime, i jedna i druga Crkva ista je Kristova Crkva - Objavljeno tijelo Kristovo koje predvodi Petrov nasljednik sveti Otac papa.

Sama stilizacija, jezik i raspodjela skladno je izvedena. Dok Zakonik kanonskoga prava latinske Crkve svu materiju poredaje na šest uvodnih kanona i sedam knjiga, dotle ZKIC se dijeli na šest uvodnih kanona i trideset naslova. Naslovi su podijeljeni na poglavlja, a poglavlja na članove. Članovi su podijeljeni na kanone, a kanoni na paragrafe i brojeve. Ukupan broj kanona ZKIC jest 1546, a Zakonik latinske Crkve 1752.

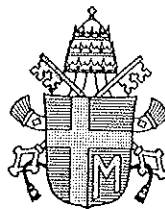
Dva su glavna načela pri izradi zakonika: 1. Vjernost tradiciji Istočnih Crkava te, 2. vjernost nauci II. vatikanskog sabora (posebno: *Lumen Gentium, Orientalium Ecclesiarum i Unitatis reditengratio*).

Kada stupa na snagu 1. 10. 1991. ZKIC obvezuje sve katolike članove Istočnih Crkava. Kod nas su to uglavnom Istočne Crkve carigradske tradicije posebno Grko-katolici. Naime, Papa potiče sve udove Istočnih Crkava i kaže da ono što glava zapovijeda udovi trebaju opsluživati. Na kraju je ZKIC stavljen pod zaštitu Bogorodice "quae 'Theothocos' verissime vocatur et universalis Ecclesiae eminent Mater praeclsa".

Zakone treba opsluživati, a za to trebaju tri stvari: *upoznavanje zakona*, *upotrebljavanje redovitih sredstava* koja su potrebna da se zakoni izvrše: "tko je dužan postići cilj, dužan je i upotrebljavati redovita sredstva kojima se cilj postiže". Što se tiče trećeg zahtjeva treba kazati da je služivanje zakona uključuje i *izbjegavanje i uklanjanje bližih zapreka* koje stoje na putu izvršavanja zakona. I na kraju treba reći da sama narava zakona traži da se zakoni izvršavaju pazeći na onu *moralnu nuždu* da se djelovanje zajednice i pojedinaca uskladi s zakonskim propisima, tj. da se postave određene akcije, a druge ispuste, već prema tome kako je zakonom određeno.

CODEX
CANONUM ECCLESIAE
ORIENTALIAE

AUCTORITATE
IOANNIS PAULI PP. II
PROMULGATUS

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
M·DCCC·LXXX